

Dr. ANTALFFY György
professzor
a József Attila Tudományegyetem rektora
/Magyarország, Szeged/

MEGNYITÓ BESZÉD

Tisztelt Konferencia!
Kedves Vendégeink!

Nagy megtiszteltetés számomra, hogy a mezőgazdasági termelészövetkezetek belső viszonyainak jogi szabályozásával foglalkozó nemzetközi tanácskozást a rendező szervek nevében, közöttük a József Attila Tudományegyetem nevében megnyithatom.

Egyetemünk mindig szívesen ad otthont az egyes tudományágak továbbfejlesztéséről folyó eszmecseréknek és mivel magam is az állam- és jogtudományok művelői közé tartozom, érthető büszkeség tölt el, hogy a jogtudomány általam is igen fontosnak tartott részterületének kérdéseiről folytatandó tanácskozást nyithatok meg városunkban.

Az utóbbi évek során ugyyszólván naponta hallhatunk tudósításokat a tömegkommunikációs eszközökön keresztül különféle konferenciák szervezéséről, számot adva azok tárgyköréről, témájáról, a résztvevők köréről. Ilyen jellegű tanácskozások mind hazai, mind pedig nemzetközi szempontból igen jelentős és fontos események, hiszen lehetőség nyílik arra, hogy a nyilvánosság előtt az adott tudományág képviselői beszámoljanak munkájukról, eredményeiről, problémáikról és jövő terveikről.

Igazán nagy öröömre szolgál, egy olyan rendezvény megnyitójaként megnyilatkoznom, mely a társadalomtudomány területén, annak egyik igen fontos tudományágazatában a korszerű tudománypolitika követelményeinek megvalósulását

jelzi.

A tudományos kutatás és fejlesztés a szocializmus építésének egyik legdinamikusabban fejlődő területévé vált. A tudomány szerepének megnövekedése, a társadalmi, gazdasági kérdések iránti érzékenysége a tudomány művelőinek széles körét aktivizálta, tettekre szorított tudományos közélet teremtődött, növekedett a tudomány társadalmi szerepe. A kutató tevékenység a korábbi időszakokhoz képest következetesebben és tervszerűbben tudja így szolgálni a szocialista építés gyakorlatát, közvetlenebbül járul hozzá társadalmi, gazdasági, kulturális céljaink megvalósításához.

A tudományok eredményes művelése hosszú idő óta megköveteli a nemzetközi tudományos eredmények állandó figyelemmel kísérését, az együttműködés sokoldalú kifejlesztését, különösen pedig a szocialista országok tudósainak baráti összefogását, mert ez nagymértékben meggyorsítja és elősegíti a tudományok fejlődését.

Az együttműködésnek egy ilyen nemzetközi konferencia formájában történő megnyilatkozása jelentős hatással, befolyással bír egy-egy tudomány szak további fejlődésére és egyben mindig fontos társadalmi és tudományos eredménynek is számít. Külön örömünknek szeretnénk kifejezést adni abból az alkalomból, hogy egyetemünket érte a megtiszteltetés: ismét Szegeden került sor megrendezésre külföldi jogtudósok részvételével nemzetközi konferencia. Ennek jelentőségét aláhuzza többek között az a tény is, hogy a szocialista országok közül számosan képviseltetik magukat, a hazánkba érkezett tudósok, gyakorlati jogászok részvétele és közreműködése elősegíti a felmerült problémák megoldását, nemzetközi kitekintést is biztosítva, új tudományos koncepciók kialakítását.

A különböző nemzetközi tényezők hatása a tudományos életben is igen jelentős és egyre erősödő tendenciát mutat.

Az egyes országok fejlődése széles területen, sokszor meghatározó jellegű összefüggések szálaival kapcsolódik más országok fejlődéséhez; a tudományos kutatás eredményei jutnak a határokon, hatása érvényesül, befolyással van más országok tudományos fejlődésére. Biztosak vagyunk, hogy a hazai, de ezen túlmenően általában a szocialista tudományok számára hasznos szolgálatot teszünk e konferencia megrendezésével.

Hangsúlyozni kívánjuk, hogy míg a régebbi időkben ezek a találkozások lényegében csak tájékoztató jellegűek, jelentős részt reprezentatív ünnepélyek voltak, addig ma már meghatározott tudományos kérdések megvitatását szolgáló program összeállítása a cél, ahol elmélyült, alkotó tudományos eszmecsere alakulhat ki.

A tudományok rendkívül gyorsütemű fejlődése, a rohamosan növekvő anyag és egyéb igény, amit e fejlődés támaszt, a társadalmi igények felerősödése és szigorubbá válása, a feltételrendszer tekintetében gyorsan változó rugalmas hozzáállásra, az elméleti és gyakorlati bázisok szorosabb közös tevékenységére egyre nagyobb a szükség. Számolnunk kell azzal, hogy a társadalmi, gazdasági, kulturális fejlődés a korábbiánál komplexebb, nehezebben megoldható problémákat vet fel és igényli a választ a kutatástól az ismeretek "megtermelésétől" az alkalmazásig. A kutatás és a gyakorlat minden korábbiánál szélesebbkörű együttműködésével kell megteremtünk azt a kedvező, egészséges alapot, amelyre a további fejlődés épülhet. Ilyenek voltak már a budapesti, moszkvai, szófiai, brnói, leipzig-i megbeszéléseink.

1. A mezőgazdasági termelőségvetkezeteknek ma már igen nagy szerepük van szerte a világon, de különösen a szocialista országokban. Az is közismert, hogy a fejlődő országok legtöbbszörében szövetkezeti úton kívánják megszervezni a mezőgazdasági termelést. Nem túlzás tehát, ha azt mondjuk, a szocialista mezőgazdasági termelőségvetkezetek a figyelem közép-

pontjába kerültek valamennyi földrészen és továbbfejlődésük mikéntje jelentős mértékben befolyásolhatja a fejlődő országok szövetkezeti mozgalmát is.

Az európai szocialista országok mezőgazdasági termelőszövetkezetei fejlődésük nagyon fontos szakaszához érkeztek. A szó valódi értelmében hatalmas termelő országokká váltak. Az iparszerű termelés, a technológiai fegyelem betartása, pontos, előre megtervezett kooperációs kapcsolatokat igényel az ipari termékeket gyártó üzemekkel és ugyanez a szervezett kapcsolat szükséges a mezőgazdasági termékek értékesítéséhez és feldolgozásához sz élelmiszergazdaság és kereskedelem valamennyi területén. A termelési viszonyoknak ilyen jellegű megváltozása természetesen kihat a szövetkezeten belüli tulajdoni, vagyoni, vezetési és munkaviszonyokra vagy ahogyan a konferencia témáját jelölték, a termelőszövetkezeti belső viszonyokra is.

Ezeknek a változásoknak a kutatása, az új viszonyoknak valósághű feltérképezése, a fejlődés tendenciáinak felismerése valamennyi, társadalmi organizációkkal foglalkozó tudományág fontos feladatává vált. Ezért tartom nagyon időszerűnek a konferencia témakörét.

2. Meggyőződésem, hogy a konferencián elhangzó tudományos nézetek és vélemények - amelyek ugyan elsősorban szervezeti sajátosságokban és hazai viszonyokban gyökereztek - nemcsak a mezőgazdasági termelőszövetkezetek fejlődését, jogi viszonyaik szabályozását fogják elősegíteni, hanem az állami vállalattal és az egyéb szövetkezetekkel foglalkozó tudományágaknak, illetve kodifikációs munkáknak is segítséget nyújtanak. A magyar jogirodalomban élénk és termékeny vita alakult ki a mezőgazdasági termelőszövetkezeti jognak, mint jogágnak a további alakulásáról, fejlődéséről. Vannak, akik egy egységes szövetkezeti jog kialakulását jelzik, mások pedig egy egységes vállalati jog aspektusából indulnak ki. Tudom, hogy

több szocialista országban az a vita szintén létezik, sőt még szinesebbé válik a gazdasági jog vagy az agrárjog koncepciójával.

A konferencia témaköre tág lehetőséget ad arra, hogy ezek a kérdések a belső viszonyok elemzése kapcsán a tanácskozáson is felmerülhessenek. Nézetem szerint azonban nem lehet jelen konferenciánk feladata, hogy ezekre a bonyolult, több jogágat is érintő, komplex kérdésekre választ adjon. Ugyanakkor remélem, hogy a mezőgazdasági termelőszövetkezetek belső viszonyainak elemzésében kialakuló álláspontok előbbre viszik a különböző nézetek közeledésének ügyét, vagy az eltérő álláspontok jobb megértését. Ezáltal a konferencia munkája hozzájárulhat a munkajog, a polgári jog, a földjog tudományának fejlődéséhez, vagy a még általánosan el nem ismert szövetkezeti jog vagy vállalati jog további tanulmányozásához és mindezek által a jogelmélet tudományának fejlődéséhez is.

3. A mezőgazdasági termelőszövetkezeti belső viszonyok a szó igaz értelmében igen erőteljesen fejlődnek. Ennek bizonyítására úgy érzem elégséges csak egy-két összehasonlító hazai adatra hivatkozni. Az első szocialista szövetkezetek vagyoni biztonságáról alig-alig beszélhetünk, hiszen több ezer kisüzem között aprózódott fel és 30 év után mintegy 1350 korszerű nagyüzemünkben összpontosul a több milliárdos szövetkezeti vagyon. A belépéskor talán még vagyoni biztonságukat féltő egyéni parasztoknak és családjaiknak egzisztenciális vagyoni biztonságot is teremtettek a szövetkezetek. Kb. 900.000 szövetkezeti tag kapcsolódott be a szocialista termelőüzemek önkormányzaton alapuló vezetésébe és gyakorolja nap mint nap a szövetkezeti demokrácia által biztosított jogait. A szövetkezetek közel fél millió aktív keresőnek adnak biztos megélhetést és a bérből fizetésből élőkével azonos jövedelmet, munkakörülményeket. Kb. 400.000 már dolgozni nem bíró tsz. tag szociális ellátását is sikerült megfelelő szinten megoldani.

A belső viszonyoknak e magasszintű fejlődéséhez korszerű,

a fejlődést egy pillanatig sem gátló jogalkotásra volt szükség. Meggyőződéssel állithatom, hogy az európai szocialista országokban ez a jogalkotói tevékenység azért felelhetett meg ilyen jól a követelményeknek, mert mindig támaszkodhatott a tudományra és a gyakorlati munkát végző szakemberekre.

Ugy gondolom, hogy a jövőben a belső viszonyok fejlődése lassubbá válik, hiszen a mennyiségi mutatók helyébe itt is a minőségi mutatók fognak lépni. Ez a folyamat viszont méginkább megköveteli jogalkotásunktól a tudományosan is megalapozott előrelátást.

A gyorsütemű fejlődésben gyorsan kiütköznek az esetleges tévedések, gátló tényezők is, de egy lassubb folyamatban egy-egy részterületen csak évek múlva vehetjük észre azokat. Ezért tartom rendkívül fontosnak a sokat emlegetett triász - jogtudomány, jogalkotás, jogalkalmazás - még szorosabb együttműködését.

Engedjék meg, hogy kifejezhessem ezirányu örömet is, hiszen a konferencia rendezőszervei és ezáltal résztvevői ezt a jó együttműködést példázzák.

A jogtudomány feladata, hogy még közelebb kerüljön az élethez, a társadalmi valósághoz, elemezze az eddigi tapasztalatokat, munkálja ki a fejlődés új elemeit. Egy tudományág fejlődése annál eredményesebb, minél céltudatosabban képes a jelentkező feladatok komplex jellegét megragadni és a többi tudományág együttműködésével azokat megoldani. Ez vonatkozik különösen a jogtudomány, s ezen belül a konferencián megvitatásra kerülő jogág sajátos feladatainak meghatározására is. A jogász foglalkozást sohasem szabad elvontan szemlélni. A jogász mindig valamely konkrét állami intézményeket épít ki, meghatározott jogot alkalmaz; a jogászság szerepe és munkája társadalmi jelentőségű, nagy szükség van a különböző speciális körben tevékenykedő szakemberek együttműködő tevékenységére. Kívánatos, hogy a jelenlegi formáknál még szélesebbkörű lehetőségeket kiaknázzák a kölcsönös tájékoztatás és az együttműködés

szervezeti formáinak továbbfejlesztése területén. E vonatkozásban több konkrét kezdeményezés, javaslat megtételére alkalom nyílik e konferencia folyamán.

Az eredményes tudományos kutatómunkának fontos előfeltétele a már említett elmélet és gyakorlat összhangjának kialakítása. A jogtudományban, a többi tudományokhoz hasonlóan az elméleti kutatástól - amely a jogfejlődés jelentősebb elvi-elméleti kérdéseinek feldolgozására irányul - meg kell különböztetni az alkalmazott kutatást, amelynek elsőrendű feladata, hogy a gyakorlat során felmerült problémákról adjon tudományos szempontból is megalapozott választ. A helyes arányok megvonása a tudományos kutatás fontos feltétele, ezért szükséges a társadalmi jelenségek sokoldalú alapos vizsgálata, konkrét tanulmányozása. Élni kell azzal a lehetőséggel, amelyet a szocialista társadalom nyújt: a tudományos megállapítások, következtetések helyessége társadalmi méretekben lemérhető. Lehetőség nyílik a társadalom fejlődése szempontjából hasznos jelenségek minél szélesebbkörű megismertetésére és elterjesztésére. Az elmúlt években e kutatások nagy segítséget nyújtottak a hazai gyakorlatnak és jelentős elismerést vívtak ki nemzetközi szinten is.

A mezőgazdasági termelőszövetkezetek belső viszonyainak jogi szabályozása és annak továbbfejlesztése kérdéseiről tartandó konferencia elé igen nagy várakozással tekintünk. Indokolttá teszi a várakozást mindenekelőtt az, hogy olyan időszaki kérdések kerülnek megvitatásra, mint: a termelőszövetkezeteken belüli vagyoni viszonyok főbb kérdései; a szövetkezeti tagok érdekvédelme a termelőtipusu szövetkezetekben; a tagsági jogviszony új vonásai a mezőgazdasági termelőszövetkezetekben, s mind e témák rangos előadásban.

A szocialista jogtudomány művelői számára nyilvánvaló, hogy e jogág kutatásának színvonala, eredményei és megállapításai nem közömbösek, s jelentős fontosságuk gazdaságpolitikai, gazdaság szervezési, de nem utolsó sorban a szövetkezeti dolgozók tudatfejlesztése szempontjából is.